

Endelig revisjonsrapport etter systemrevisjon av Engesund Fiskeoppdrett AS

Risikostyring og internkontroll knyttet til biosikkerhet og velferd i forbindelse med avlusing

Rapport	
Rapporttittel Endelig revisjonsrapport etter systemrevisjon av Engesund Fiskeoppdrett AS	Saksnummer 2025/200705
Gradering Offentlig	Dato for rapport 15.12.2025
Deltakere i revisjonsteamet Olav Eikenæs, Monica Elin Dagsvik, Silje Kristin Kaldestad	Revisjonsleder Silje Kristin Kaldestad

1 Innledning

Mattilsynet gjennomførte systemrevisjon hos Engesund Fiskeoppdrett AS, den 4. og 5. november, i henhold til varsel om revisjon datert 9. september 2025:

- Dokumentgjennomgang fra 11. oktober til 18. november, ref. dokumentliste.
- Åpningsmøte og intervju av ledelsen 4., 5. og 11. november.
- Verifikasjonstilsyn på 3 lokaliteter i perioden 29. oktober til 12. november.
- Oppsummeringsmøte 18. november.

2 Bakgrunn og regelverk

I 2024 døde 57,8 millioner laks i norske oppdrettsanlegg. Av det totale antallet slaktet laks i 2024 ble 17,5 % nedklassifisert til produksjonsfisk. Dette er en økning på 12,3 prosentpoeng siden målingen startet i 2018. Produksjonsfisk er fisk med sår, misdannelser, grove behandlingsfeil eller indre kvalitetsfeil. Det er rimelig å anta at fisk som blir klassifisert som produksjonsfisk har hatt dårlig velferd. Behandling og sykdom er to mulige bakenforliggende årsaker til velferdsutfordringer og et høyt antall produksjonsfisk.

Revisjon av oppdrettsselskapene på systemnivå er ett av verktøyene Mattilsynet benytter for å påse at regelverket etterleves i havbruksnæringen. For mer informasjon viser vi til rapportserie på våre nettsider: [Systemrevisjon av oppdrettsselskapene/Mattilsynet](#).

Aktuelt regelverk for revisjonen:

- Dyrevelferdsloven § 3, § 8 og § 24
- Matloven § 19
- Forskrift om internkontroll for å oppfylle akvakulturlovgivningen
- Forskrift om transport av akvakulturdyr
- Akvabiosikkerhetsforskriften, Forordning 2020/691, Kapittel 2, Artikkel 5.

Mattilsynets adgang til å gjennomføre revisjon følger av dyrevelferdsloven § 30 og matloven § 23 om tilsyn og vedtak.

3 Mål

Målet med denne revisjonen var å undersøke om Engesund Fiskeoppdrett AS (Engesund) sin risikostyring og internkontroll knyttet til biosikkerhet og velferd i forbindelse med avlusning er i henhold til aktuelt regelverk beskrevet i varsel om revisjon.

4 Engesund Fiskeoppdrett AS

Under revisjonen hadde vi en god og åpen dialog med dere. Vi fikk tilsendt relevant dokumentasjon i forkant, og presentasjonen på åpningsmøtet dekket de fleste overordnede temaene. Vi ble informert om at dere er i gang med å innføre et nytt styringssystem i virksomheten på revisjonstidspunktet, da dere har sett behov for bedre system og oversikter.

Engesund har hovedkontor på Fitjar og driver med oppdrett av regnbueørret i Vestland. Selskapet har tidligere drevet med oppdrett av laks, men gikk over til ren ørretproduksjon i 2024. Selskapet har 2 kommersielle matfisktillatelser og 1 visningstillatelse fordelt på 19 lokaliteter. Per dags dato drifter Engesund på 7 av lokalitetene.

Om Engesund Fiskeoppdrett AS	
Drift i produksjonsområde	3 og 4
Antall matfisklokaliteter*	19
Årlig beregnet dødelighetsrisiko, 2024**	10,2 %
Antall luseoverskridelser 2024***	11
Antall påviste sykdomsutbrudd 2024, listeførte sykdommer***	0

*Kilde: Akvakulturregisteret.

**Mattilsynets datagrunnlag for innrapporterte dødelighetstall og Mattilsynets utregningsmetode.

*** Kilde: BarentsWatch. Det er registrert 4 tilfeller med PD på lokaliteter der Engesund innehar matfisktillatelse, men det er ikke registrert listeført sykdom på lokaliteter der Engesund har hatt fisk i 2024.

Andel produksjonsfisk av slaktet laksefisk i Norge

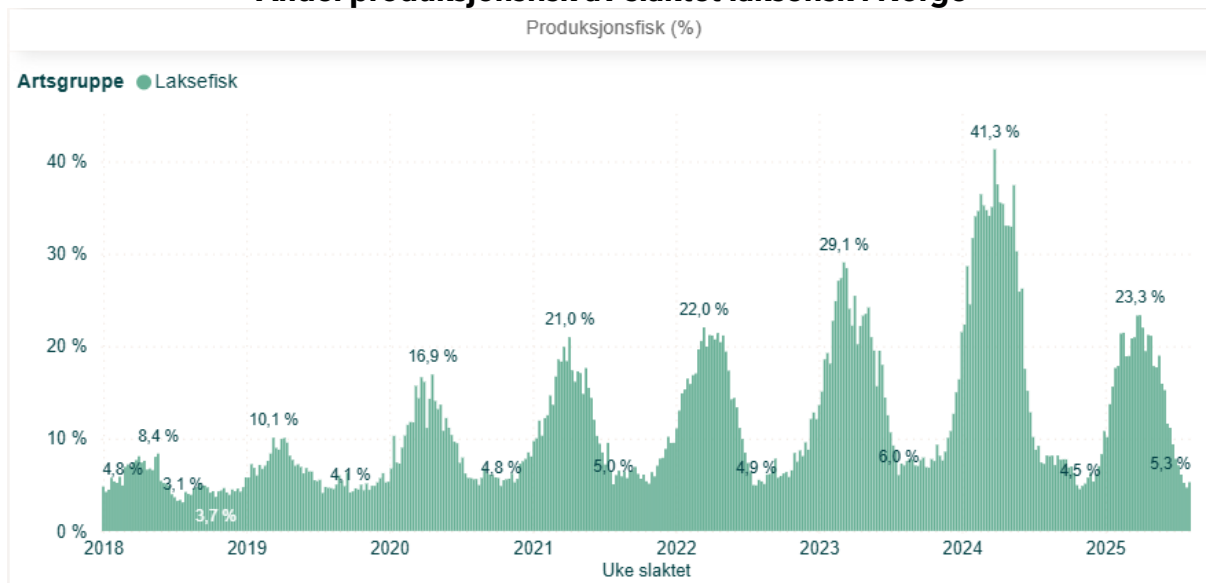
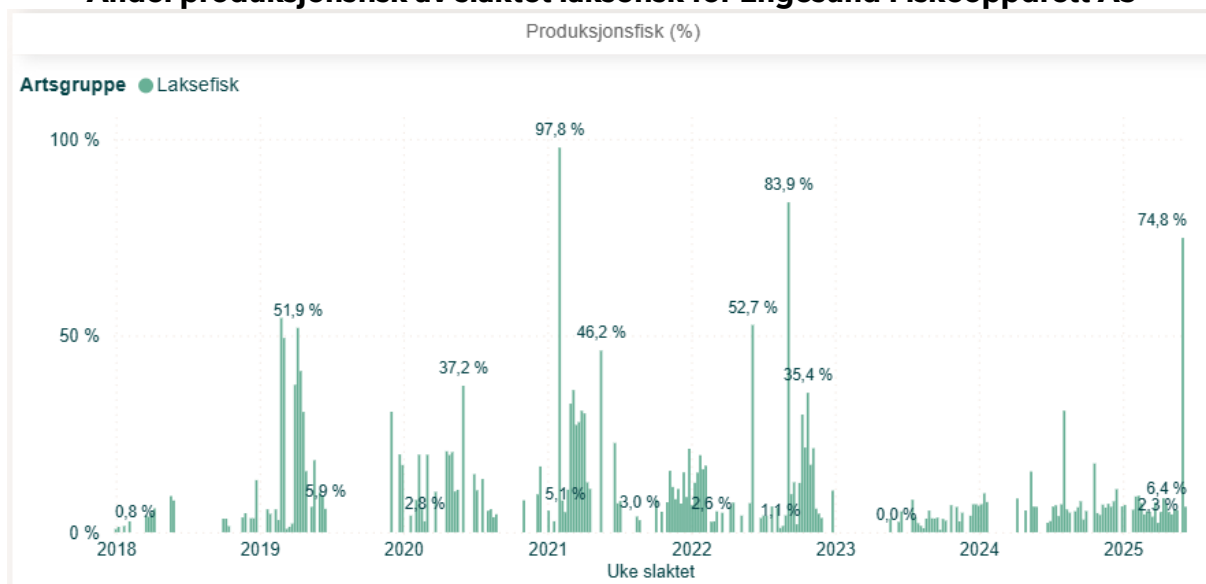

Fig 1 Andel produksjonsfisk (%) av slaktet laksefisk i perioden uke 1, 2018 til og med uke 32, 2025.
Kilde: Mattilsynets datagrunnlag for innrapporterte slaktemeldinger.

Andel produksjonsfisk av slaktet laksefisk for Engesund Fiskeoppdrett AS

5 Resultat

Denne rapporten presenterer vår vurdering av deres styringssystemer på revisjonstidspunktet innenfor revisjonens tema. Våre funn er delt inn i avvik og forbedringspunkt som vi definerer slik:

Avvik: Observasjoner der vi påviser brudd på regelverket.

Forbedringspunkt: Observasjoner der vi mener det foreligger risiko for brudd på regelverket, hvor vi mener virksomheten bør vurdere tiltak.

Vi har funnet følgende avvik:

- Mål og delmål
- Risikostyring
- Avviksbehandling
- Internrevisjon

Vi understreker at det kan finnes avvik og forbedringspunkt innenfor andre tema i styringssystemene som ikke er omtalt i denne rapporten.

Våre vurderinger er begrunnet med konkrete observasjoner. Disse skal ikke forstås som en uttømmende liste, men er en overordnet fremstilling av hovedtrekkene ved observasjonen og eksempler på praktiske konsekvenser.

Rapporten gir en beskrivelse av feil og mangler knyttet til regelverket. Prosesser, aktiviteter og tiltak dere har, og som er ivaretatt i henhold til regelverket, er ikke beskrevet.

5.1 Avvik

5.1.1 Mål og delmål

Avvik:

Engesund Fiskeoppdrett AS har mangler knyttet til fastsettelse av overordnede mål med tilhørende konkrete og evaluerbare delmål i internkontrollarbeidet, samt utarbeidelse av planer og tiltak for å oppnå målene.

Hjemmel:

Forskrift om IK- Akvakultur §5, tredje ledd bokstav e.

Begrunnelse:

Engesund kan ikke vise til overordnede og målbare selskapsmål for fiskehelse og -velferd, men har utarbeidet konkrete lokalitetsmål. Lokalitetsmålene er mer eller mindre statiske, og styringssystemet beskriver ikke prosessen for fastsettelse og justering av mål.

Dere har ikke dokumentert en strategi eller utarbeidet handlingsplaner for å nå målene. Det er derfor uklart hvilke tiltak de ulike deler av virksomheten skal gjennomføre og prioritere for å bidra til selskapets måloppnåelse.

Vi har følgende eksempler på observasjoner knyttet til mål og delmål:

- Dere har få mål for velferd. Mål for velferd er først og fremst produksjonsmål, som dødelighetsprosent, superiorprosent og antall avlusinger.
- Flere av målene er krav fra 3. partssertifiseringer og det er uklart hvordan dere vektlegger egne data i arbeidet med å utarbeide mål.
- Dere gjennomfører generasjonsevalueringer, men det fremkommer ikke om måloppnåelse systematisk blir vurdert og evaluert, eller hvordan manglende måloppnåelse følges opp. Vi fant at generasjonsevalueringene ikke har ført til endring av lokalitetsmål, selv om resultater fra forrige generasjon indikerte behov for justering.
- Det er utarbeidet akvakulturhelseplaner for de ulike driftsområdene, Fitjar/Masfjorden og Solund. Planene gjengir regelverkskrav og oppsummerer aktuelle sykdommer, samt generelle tiltak, men det er uklart hvilke planer og tiltak Engesund har prioritert for å nå fiskehelse- og fiskevelferdsmål.

5.1.2 Risikostyring

Avvik:

Engesund Fiskeoppdrett AS har mangler knyttet til å kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, og utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.

Hjemmel:

Forskrift IK-akvakultur § 5, tredje ledd bokstav f.

Begrunnelse:

Dere manglet beskrivelser og prosedyrer for helhetlig risikostyring, og vi kunne ikke se systematikken i bruk av innsamlet data til strategiske beslutninger. Det er derfor uklart hvordan dere bruker styringssystemet til å ta beslutninger om risikoreduserende tiltak og vurdere effekt.

Vi fant at ledelsen er tett på den daglige driften, og at styringssystemet er rettet mot det operasjonelle. Rutiner for risikovurdering er etablert på operativt nivå, men det kommer ikke frem om risiko og hendelser på operativt nivå brukes av ledelsen for et samlet risikobilde på selskapsnivå.

Observasjoner knyttet til risikostyring:

- Dere oppgir høy dødelighet hos laks som hovedårsak bak strategien med å gå over til ørretproduksjon. Det er uklart om dere har utredet bakenforliggende

årsaker til dødeligheten eller tatt stilling til hvorfor ørret vil være et bedre alternativ under samme eller endrede forutsetninger.

- Virksomhetens topp 10 risikoelement knyttet til fiskehelse og -velferd samsvarer ikke med virksomhetens topp 10 registrerte dødelighetsårsaker. Det er registrert svært få avvik på fiskehelse og -velferd, og det er derfor uklart hvilke andre data dere legger til grunn for risikoarbeidet.
- Risikoanalysene vurderer risiko *etter* tiltak. Tiltakenes effekt blir ikke målt eller synliggjort, og tiltak er ikke rangert etter prioritet. Under revisjonen ble vi informert om at dere har konkrete planer om å innføre dette ved overgang til nytt internkontrollsystem, og de fleste risikoanalysene vi fikk tilsendt var fortsatt «*under arbeid*».
- Selv om lokalitetene har lokalitetsspesifikke mål, ser vi i liten grad at det er gjennomført lokalitetsspesifikke risikovurderinger. For eksempel er driften på Ådnekvamme semilukket, men vi ser ikke at dette er omtalt i Akvakulturhelseplanen som gjelder for lokaliteten.

Observasjoner knyttet til biosikkerhet:

- Lokalitetene har egne biosikkerhetsplaner, men planene er tilnærmet identiske og viser til felles prosedyrer. Vi kan ikke se hvordan lokalitetsspesifikk smitterisiko er håndtert, som for eksempel soneplan og brakklegging.
- Engesund har i samarbeid med eksternt fiskehelsepersonell utarbeidet *Akvakulturhelseplaner* (AHP) for de ulike driftsområdene, men vi fant at planene ikke var i praktisk bruk på lokalitetene.
- AHP beskriver ulike geografiske forhold som kan påvirke fiskehelsen, men det fremkommer ikke om disse forholdene har ført til område-/lokalitetsspesifikke tiltak.
- Tiltak mot sykdom står beskrevet i «8.13. *Tiltaksplan mot sykdom*», men tiltakene som skisseres er lite konkrete, som: "*holde smittespredning til et minimum*", "*Vi har krav til leverandør*", "*vaksinerer mot de sykdommer som er rådende i området*".

Observasjoner knyttet til fiskevelferd:

- Risikorelaterte velferdsdata for bedre beslutningsgrunnlag – som velferdsscoringer og velferdsstatus, risiko på operativt nivå, og avviksanalyser – blir i liten grad systematisk samlet inn og analysert på selskapsnivå.
- Det gjøres ikke rutinemessig velferdsscoring eller dokumentasjon av velferdsdata fra merdkanten. For å vurdere velferdsstatus per merd har tilvekstsenteret nylig laget et forenklet, trafikklysbasert scoringssystem for sentralens observasjoner av atferd og appetitt.
- Velferdsscoring er innført som rutine ved lusebehandlinger, men foreløpig hadde dere ikke rukket å hente inn nok data til trendanalyser. Scoringdataene har derfor hatt begrenset verdi hittil, som grunnlag for systematisk forebygging av dårlig fiskevelferd ved avlusing. Dette var noe dere hadde planer om å følge opp.

5.1.3 Avvikshåndtering

Avvik:

Engesund Fiskeoppdrett AS har mangelfulle rutiner for å forebygge, avdekke og rette opp avvik fra krav fastsatt i eller i medhold av akvakulturlovgivningen.

Hjemmel:

Forskrift IK-akvakultur § 5, tredje ledd bokstav g.

Begrunnelse:

Det er uklart hvordan avvikshåndteringen brukes systematisk i forbedringsarbeidet. Dere kunne ikke vise hvordan ledelsen benyttet avvik i arbeidet med risiko- og målstyring på strategisk nivå.

Gjentagende og identiske regelverksbrudd over tid tyder på at virksomhetens avvikshåndtering og ukentlige avviksmøter for læring på tvers ikke har hatt tilsiktet effekt.

Observasjoner knyttet til avvikshåndtering:

- Dere har svært få avvik registret på fiskehelse og -velferd. Vi fant gjentakende overskridelser av lusegrensen og manglende eller forsinket innrapporteringer av lusetall, selv om dette er avvikshåndtert og tatt opp på mandagsmøtene. Under intervju var det ulik oppfatning av hvem som var ansvarlig for innrapportering.
- Vi fikk kun tilsendt ett eksempel på avvikshåndtering. Avviket gjaldt en luseoverskridelse på Duesund. Det var ikke gjennomført en årsaksanalyse av overskridelsen, og det manglet korrigerende tiltak.
- Prosedyre for avviksbehandling («7.02 Avviksbehandling») beskriver ikke hvordan man går frem for å finne «*bakenforliggende*» årsaker.
- Det er identifisert manglende systematisk oppfølging og trendanalyse av avvik. Under intervjuene ble det sagt at det var utfordrende å hente frem gode oversikter i eksisterende avvikssystem, men at dere er i gang med å implementere et nytt og mer oversiktlig system.

5.1.4 Internkontroll

Avvik:

Engesund har mangler knyttet til en systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt.

Hjemmel:

Forskrift IK-akvakultur § 5, tredje ledd bokstav h.

Begrunnelse:

Vi kan ikke se hvordan ledelsen sikrer at internkontrollen fungerer hensiktsmessig, slik at styringssystemet bidrar til å nå selskapets mål og overholde krav i akvakulturlovgivningen.

Observasjoner knyttet til internkontroll:

- Internrevisjoner foregår ved å bruke sjekkliste fra 3. partssertifiseringer, ref. «5.02 Internrevisjon». Eksempelet vi fikk tilsendt går i liten grad inn på kvalitet eller funksjon til styrende dokumenter.
- Dere kunne ikke vise oss en oversikt over avvik fra internrevisjoner eller dokumentere hvordan avvik ble fulgt opp og korrigert.
- Mangler som nevnt i rapportens punkt 5.1.2 (risikostyring) og punkt 5.1.3. (avvikshåndtering) er funn vi mener burde vært identifisert gjennom egen internkontroll.

6. Verifikasjonstilsyn

Vi viser til tilsynskvittering etter gjennomførte verifikasjonstilsyn på følgende lokaliteter:

Lokalitetsnummer	Lokalitetsnavn	Saksnr	Dato
26295	Langøy	2025/200705	29.10.2025
32157	Dyrholmen Vest	2025/200705	06.11.2025
11644	Duesund	2025/200705	12.11.2025

7. Dokumentliste

Følgende dokumenter ble benyttet under planleggingen og utføringen av tilsynet.

- Organisasjonskart
- Stillingsinstruks Områdeleder Masfjorden 2025
- Stillingsinstruks Områdeleder Solund 2025
- Stillingsinstruks Tilvekstansvarlig 2025
- Stillingsinstruks Daglig leder 2025
- Stillingsinstruks Kvalitetsansvarlig 2025
- Stillingsinstruks Områdeleder Fitjar 2025
- Stillingsinstruks produksjonsleder-Salgsansvarlig 2025
- Stillingsinstruks Økonomiansvarlig 2025
- 2.03 Møtebeskrivelse
- 1.01. Beskrivelse av kvalitetssystem, HMS og IK-akva

- Oversikt kvalitetsmanual 1-6
- Risikoanalyse - Behandling i brønnbåt
- Risikoanalyse - Fiskehelse - smitte, sykdom og dødelighet (2)
- Risikoanalyse - Topp 10 risikoelementer knyttet til fiskehelse- og velferd
- Dyrholmen G25 - Mål
- Langøy G25 - Mål
- Dyrholmen Vest - 2023-2024 Generasjon
- Langøy - 2022 og 2023 Generasjon
- 1.02 Organisering av IK-akva og HMS arbeidet
- Internrevisjon EFO v.6 2024
- 8.06 Behandling i brønnbåt
- 8.15 Trenging av fisk
- Sjekklistemal - Behandling i brønnbåt
- Kvalitetsmanualen 8.19 Hygieneplan Drift
- Kvalitetsmanualen 4.03 Beredskapsplan sykdom og massedød
- Akvakulturhelseplan 2025 matfisk - STIM
- Akvakulturhelseplan Engesund Fiskeoppdrett AS - Akvavet Gulen AS
- Ukesrapport uke 39
- Kvalitetsmanualen 8.03 Lakselus kontroll
- Biosikkerhetsplan Langøy_08-10-2025
- Biosikkerhetsplan Dyrholmen Vest_08-10-2025
- Risiko- og forsvarlighetsvurdering_Duesund_12.08.2025 (1)
- 20250812 Risiko og forsvarlighetsvurdering ferskvann termisk Duesund uke 33
- 20250816 - Duesund_FV+TL_Behandlingsevaluering
- Behandlingsevaluering_Duesund_29.09.2025
- 7.02 Avviksbehandling
- Avvik - Lusenivå over tiltaksgrense
- Tilsynskvittering Langøy
- Tilsyn -11767 Langøy -30. oktober
- Feltark ferskvann termisk
- Langøy G23 -mål
- Referat avviks- og områdemøte 20.09.2025
- Skåringsskjema -lusetelling og velferdsskåring
- Tilsynskvittering Dyrholmen Vest
- Referat mandagsmøte Dyrholmen Vest
- Mål og handlingsplaner Dyrholmen
- Skåringsskjema for velferd Dyrholmen Vest
- Tilsynskvittering Duesund
- Dokumenter ifbm systemrevisjon
- 1.05 Overordnede målsettinger for HMS og IK-Akva 22-10-2025.pdf
- 1.06 Ik-akva og HMS målsettinger 22-10-2025.pdf
- 3.16 Environmental Risk Assessment (ERA) 22-10-2025.pdf
- 4.01 Beredskapsplaner 22-10-2025.pdf
- 4.07 Beredskapsplan ved uvær 22-10-2025.pdf

- 4.08 Beredskapsplan alger og maneter 22-10-2025.pdf
- 4.10 Beredskapsplan oksygensvikt - Ådnekvamme 22-10-2025.pdf
- 4.12 Beredskapsplan - Varslingsliste 22-10-2025.pdf
- 5.02 Internrevisjon 22-10-2025.pdf
- 5.03 Opplæringsrutine 22-10-2025.pdf
- 5.04 Lover og forskrifter 22-10-2025.pdf
- 5.05 Varsling av eksterne 22-10-2025.pdf
- 6.07 Leverandørvurdering 22-10-2025.pdf
- 6.09 Kravspesifikasjon yngel settefisk smolt leverandør 22-10-2025.pdf
- 6.10 Kravspesifikasjon brønnbåt 22-10-2025.pdf
- 6.11 Dokumentbehandling og arkivering 22-10-2025.pdf
- 6.12 Mottakskontroll 22-10-2025.pdf
- 7.01 Registreringer 22-10-2025.pdf
- 8.01 Fiskehelsetjeneste, Tilsynsveterinæravtale og Fish Health Manager 22-10-2025 (1).pdf
- 8.04 Behandling av parasitter 22-10-2025.pdf
- 8.07 Miljøregistreringer 22-10-2025.pdf
- 8.09 Avliving og destruering av fisk 22-10-2025.pdf
- 8.11 Akvakulturhelseplan Leirvika, Laberget, Duesund, Ådnekvamme og Dyrholmen Vest 22-10-2025.pdf
- 8.12 Dødfiskhåndtering 22-10-2025.pdf
- 8.13 Tiltaksplan mot sykdom 22-10-2025.pdf
- 8.14 Transport i brønnbåt 22-10-2025.pdf
- 8.16 Mottak av smolt 22-10-2025.pdf
- 8.18 Anløp av brønnbåt og større fartøy 22-10-2025.pdf
- 8.21 Prosedyre for eksternt besøk 22-10-2025.pdf
- 8.22 Flytting levering av fisk med sykdomsutbrudd 22-10-2025.pdf
- 8.23 Ensillasjehåndtering 22-10-2025.pdf
- 8.24 Evaluering og behandlingsresultat 22-10-2025.pdf
- 8.26 Biosikkerhet 22-10-2025.pdf
- 8.27 Plan for håndtering av lakselus (IPM) 22-10-2025.pdf
- 8.28 Korrigering utslakting i en produksjonssyklus 22-10-2025.pdf
- Beredskapsplan varslingsliste - Duesund.pdf
- Kvalitetsmanualen Risikovurdering Fiskevelferd.pdf
- Risikoanalyse - Hygiene lokalitet.pdf
- Årlig strategisamling Engesund fiskeoppdrett - Styret .pptx
- 251021 Systemrevisjon
- 251021 Systemrevisjon -revidert
- Etterspurte dokumenter under åpningsmøte og intervjuer
- Beslutningsgrunnlag til strategisamling 2025
- 250908 Ansattesamling
- Målsettinger budsjett 2025
- Avvik -excel
- Velferdsscoreing site behandling Duesund og Dyrholmen

- 16.08.2025 (registreringer under lusebehandling)
- Tilsvar til rapport etter tilsyn 2025
- Mattilsynets tilbakemelding på Engesund Fiskeoppdrett AS sitt tilsvar på foreløpig rapport

Sammen trygger vi framtiden for mennesker, dyr og natur